

VỀ HƯỞNG PHÁT TRIỂN DU LỊCH PÁC BÓ

ĐÀO VĂN MÙI*

TÓM TẮT

Pác Bó là một di tích quốc gia đặc biệt, có nhiều tiềm năng để khai thác, phát triển du lịch trong mối liên kết với khu vực, trong tỉnh Cao Bằng và một số tỉnh khác. Từ thực trạng bảo vệ và phát huy giá trị di tích gắn với phát triển du lịch trong thời gian qua, bài viết đưa ra một số giải pháp nhằm góp phần phát triển, đa dạng hóa sản phẩm du lịch của Pác Bó, như du lịch về nguồn, báo công, tâm linh, sinh thái; du lịch cộng đồng..., qua đó, mang lại những đóng góp tích cực cho sự phát triển kinh tế - xã hội của địa phương.

Từ khóa: Pác Bó, du lịch; văn hóa.

ABSTRACT

Pac Bo is a special national monument, has great potential to exploit and develop tourism links with the region and within the provinces of Cao Bang and some other provinces. From real situation of protection and promotion of the value of relics associated with the development of tourism in recent years, the paper provides some solutions to contribute to the development and diversification of tourism products of Pac Bo, as historical, spiritual, ecology, and community tourism, thereby bring a positive contribution to economic development for the destinations.

Key words: Pac Bo, Tourism; Culture.

Cao Bằng là tỉnh được tạo hoá ban tặng nhiều tuyệt tác thiên nhiên làm say đắm lòng người, như động Ngườm Ngao, thác Bản Giốc, hồ Thang Hen, khu du lịch sinh thái Phja Oắc - Phja Đén (cao 1.931m so với mặt biển), với sự phong phú, đa dạng về các tập tục văn hoá truyền thống. Người Cao Bằng thật thà, mến khách, các lễ hội văn hóa truyền thống đặc sắc của các dân tộc diễn ra hằng năm, như: hội tung còn, mời mẹ trăng, xuống đồng, tranh đấu pháo,... với nhiều làn điệu dân ca mượt mà, đầm thắm (Nàng Ơi, Sli, Lượn, Pụt lẩn, Xà dá...), cùng nhiều làng nghề truyền thống, như nhuộm chàm, rèn Phúc Sen, nghề dệt thổ cẩm... Bên cạnh đó, hệ thống di tích lịch sử - văn hóa của tỉnh cũng khá phong phú, như: khu di tích quốc gia đặc biệt rừng Trần Hưng Đạo, nơi thành lập Đội Việt Nam Tuyên truyền Giải phóng quân, tiền thân của Quân đội nhân dân Việt Nam anh hùng; khu di tích lịch sử Chiến thắng Đồng Khê; đền Kỳ Sầm (thờ Nùng Chí Cao); đền vua Lê (thờ vua Lê Thái Tổ); khu di tích quốc gia đặc biệt Pác Bó, nơi cội nguồn cách mạng Việt Nam, gắn liền với những năm tháng hoạt động cách mạng của lãnh tụ Hồ Chí Minh vĩ đại - Chính tại nơi đây, Người đã đặt bước chân đầu tiên về Tổ quốc sau 30 năm bôn ba đi tìm đường cứu

nước - Ngày 28/01/1941, Chủ tịch Hồ Chí Minh trở về xây dựng căn cứ địa, trực tiếp lãnh đạo phong trào cách mạng Việt Nam. Người đã chọn Pác Bó làm nơi ở và hoạt động trong giai đoạn 1941 - 1945, khởi đầu phong trào cách mạng giành độc lập, giải phóng dân tộc. Pác Bó là di tích lịch sử có giá trị đặc biệt, là một trong những khu di tích có tầm quan trọng trong hệ thống di tích về cuộc đời và sự nghiệp hoạt động của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Pác Bó đã được Thủ tướng Chính phủ xếp hạng di tích quốc gia đặc biệt tại Quyết định số 548/QĐ - TTg ngày 10/ 5/ 2012, là một "bảo tàng" sống động về không gian và thời gian, lưu trữ những tư liệu, hiện vật gắn liền với giai đoạn non trẻ của cách mạng Việt Nam, cuộc đời giản dị và sự nghiệp cách mạng vĩ đại của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Pác Bó cũng là điểm khởi đầu của con đường mang tên Bác - đường Hồ Chí Minh, là nơi tưởng nhớ, khắc ghi công lao to lớn của Người đối với dân tộc; là nơi nhân dân thể hiện lòng tôn kính, ngưỡng mộ đối với Người và là nơi giáo dục truyền thống lịch sử, tinh thần yêu nước cho các thế hệ, đặc biệt là thế hệ trẻ. Hằng năm, di tích luôn thu hút đông đảo du khách trong và ngoài nước đến tham quan, học tập, nghiên cứu. Sau khi các dự án xây dựng đường Hồ Chí Minh, công trình biểu tượng Km0 đường Hồ Chí Minh, đền thờ Chủ tịch Hồ Chí Minh, Nhà Trưng bày Pác Bó, đường nội vùng triển khai đưa đón khách

* Giám đốc Khu di tích Pác Bó

du lịch bằng xe điện hoàn thành, số lượng khách đến di tích ngày một tăng...

Việc bảo vệ và phát huy giá trị khu di tích quốc gia đặc biệt Pác Bó gắn với phát triển dịch vụ du lịch là rất cần thiết, nhằm thu hút, đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của du khách trong và ngoài nước, góp phần phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương.

Từ năm 1960 đến nay, Pác Bó đã được đầu tư xây dựng, cải tạo, bảo tồn và tôn tạo nhiều hạng mục, như: đường vào hang và các điểm di tích chính; lán Khuổi Nặm; nhà trưng bày; đền thờ Chủ tịch Hồ Chí Minh; hệ thống điện chiếu sáng; sân, kè khu trung tâm; công trình biểu tượng Km0 đường Hồ Chí Minh, tôn tạo hang Cốc Bó, đầu tư xây dựng tuyến đường nội vùng phục vụ xe điện đưa đón khách tham quan,...

Tuy nhiên, hoạt động du lịch tại khu di tích này trong thời gian qua như mới chỉ chú trọng khai thác những giá trị về mặt lịch sử. Các đoàn khách đến với di tích chủ yếu là khách trong nước, với số lượng còn hạn chế, chưa tương xứng với tiềm năng. Nhiều công ty du lịch chưa thực sự quan tâm mở tour kết nối Pác Bó với các trung tâm thành phố lớn; dịch vụ du lịch chưa đáp ứng được nhu cầu của du khách,... Những hạn chế này có một phần nguyên nhân do cơ sở hạ tầng phát triển du lịch tại Pác Bó chưa được quan tâm đồng bộ, dịch vụ du lịch chưa phong phú, quy hoạch về định hướng phát triển chưa cụ thể... Mặt khác, do cơ chế, chính sách của Cao Bằng chưa mở rộng đầu tư du lịch tại Pác Bó kịp thời, chưa thực sự thu hút được các nhà đầu tư về du lịch. Đối tượng khách du lịch đến với Pác Bó chủ yếu là các cơ quan, đoàn thể tự tổ chức hoặc kết hợp với chuyến công tác tại Cao Bằng; số lượng khách quốc tế còn rất hạn chế, chủ yếu là khách Trung Quốc sang thăm Pác Bó vào các ngày lễ lớn 2/9 và 19/5 hằng năm. Pác Bó chưa có cơ sở lưu trú chuyên nghiệp; các điểm lưu trú tự phát được cải tạo từ những ngôi nhà ở của người dân, chưa đảm bảo về vệ sinh môi trường, tiêu chuẩn theo yêu cầu của ngành Du lịch. Ngoài Pác Bó, tại thị trấn Xuân Hoà (cách Pác Bó 12km), một vài cơ sở lưu trú đã được đầu tư nhưng số lượng phòng còn rất hạn chế, khoảng cách xa nên chưa thu hút được khách du lịch về lưu trú tại Pác Bó cũng như vùng lân cận.

Các điểm bán hàng lưu niệm, giải khát tại Pác Bó còn tương đối nghèo nàn, số lượng gian hàng còn ít, các sản phẩm du lịch khiêm tốn, đặc biệt là các sản phẩm lưu niệm độc đáo gần như không có, cơ sở bán hàng chưa thực sự chuyên nghiệp - Các điểm bán hàng chủ yếu tập trung ở khu vực sân

ngã ba Khuổi Nặm (22 kiốt); mới có vài hộ gia đình bán nước giải khát tại khu vực sân trung tâm. Các quán ăn, giải khát chưa đảm bảo cả về số lượng và chất lượng, chưa chuyên nghiệp, các điểm dịch vụ phục vụ khách còn nhiều hạn chế...

Qua khảo sát, nghiên cứu và đánh giá tổng thể, Pác Bó là điểm du lịch có tiềm năng, có thể tạo ra nhiều sản phẩm du lịch đặc sắc, như du lịch về nguồn, báo công, tâm linh, sinh thái; du lịch cộng đồng - giao lưu văn hoá với đồng bào Nùng, Tày lân cận. Để khai thác tốt tiềm năng du lịch văn hóa tại Pác Bó, theo chúng tôi, trong thời gian tới, cần đặc biệt quan tâm và triển khai đồng bộ một số giải pháp sau:

1. Thành lập các cơ sở du lịch cộng đồng:

Trên cơ sở các địa điểm thôn, bản đã được quy hoạch theo Đề án "Bảo tồn, tôn tạo khu di tích lịch sử Pác Bó" đã được phê duyệt, tổ chức khảo sát, hướng dẫn nhân dân địa phương tạo dựng các ngôi nhà sàn truyền thống tại khu vực ven đường nội vùng thôn Pác Bó, khu vực ven đường Hồ Chí Minh thuộc thôn Nà Mạ; tổ chức các lớp tập huấn, đi học tập kinh nghiệm tại các bản làng có kinh nghiệm trong lĩnh vực khai thác du lịch cộng đồng, như đồng bào dân tộc Mường ở Bản Lát thuộc huyện Mai Châu, tỉnh Hoà Bình, đồng bào dân tộc Tày, Nùng ở bản Pác Ngòi thuộc huyện Ba Bể, tỉnh Bắc Kạn...

Định hướng phát triển du lịch cộng đồng đến từng nhà dân quanh vùng. Các hộ gia đình đều có thể đón khách du lịch nghỉ lưu trú, giao lưu ẩm thực cháo bẹ, rau măng, hướng dẫn tham quan khu di tích quốc gia đặc biệt Pác Bó, giao lưu văn hoá, bán hàng lưu niệm các sản phẩm đặc sắc địa phương.

Tại các thôn Pác Bó, Nà Mạ, mỗi thôn quy hoạch khoảng 10 đến 15 hộ gia đình làm chủ đạo trong việc phát triển du lịch cộng đồng; các hộ gia đình được nhà nước hỗ trợ xây dựng nhà sàn mang bản sắc dân tộc và được trang bị những kiến thức cần thiết để kinh doanh du lịch tại nhà; nhà sàn được xây dựng đón khách phải có không gian rộng để giao lưu văn hoá, nghỉ ngơi, ẩm thực, có thể đáp ứng cho những đoàn khách 10 - 20 người/nhà.

2. Thành lập một trung tâm quản lý và khai thác dịch vụ du lịch:

Trung tâm quản lý và khai thác dịch vụ du lịch nên trực thuộc khu di tích Pác Bó, có nhiệm vụ tổ chức quản lý và khai thác các dịch vụ du lịch gồm: các ki ốt bán hàng lưu niệm, dịch vụ kinh doanh chụp ảnh, dịch vụ ẩm thực, nghỉ dưỡng, vận chuyển khách du lịch, trông xe, thuyết minh theo tour, tuyến du lịch; đồng thời, phối hợp với các công ty du lịch trong và ngoài tỉnh tổ chức xây dựng và khai

thác các tour, tuyến du lịch đi các điểm du lịch khác trong và ngoài tỉnh; phối hợp với các tổ chức, cá nhân có kinh nghiệm trong lĩnh vực kinh doanh du lịch đầu tư vốn xây dựng cơ sở hạ tầng, như nhà hàng, khách sạn, khu vui chơi giải trí... nhằm nâng cao chất lượng dịch vụ du lịch.

3. Tổ chức tốt việc đưa đón khách tham quan:

Tổ chức đưa đón khách tại các bến bãi gồm: khách du lịch tập kết tại bãi đỗ xe Nà Nhình, sau đó, chuyển sang đi xe điện tham quan, dâng hương tại khu vực trung tâm Bảo tàng Pác Bó, đền thờ Chủ tịch Hồ Chí Minh, xung quanh làng Pác Bó (đi theo đường nội vùng), giao lưu văn hoá với dân làng Pác Bó, khu vực đầu nguồn Pác Bó (tập kết chờ khách tại ngã ba Khuổi Nặm); bãi xe tại khu di tích Kim Đồng vận chuyển khách vào dâng hương tại khu mộ Kim Đồng; tham quan nhà tưởng niệm Kim Đồng, nhà trưng bày, khu vực di tích nền nhà Kim Đồng, nơi thành lập Đội Nhi đồng cứu quốc, hang Nộc Ến ...

4. Tổ chức khai thác kinh doanh du lịch dịch vụ:

Khu vực kinh doanh du lịch dịch vụ gồm: sân ngã ba Khuổi Nặm, sân kè số II tại trung tâm, bãi đỗ xe Nà Nhình, khu dịch vụ du lịch nhà tròn; khu vực bãi đỗ xe tại khu di tích lịch sử Kim Đồng, khu vực ngã tư Đôn Chương. Theo đó, cần sớm quy hoạch và bố trí hoàn chỉnh các điểm ki ốt bán hàng: các quầy bán hàng lưu niệm, giải khát, kinh doanh ngành ảnh ... tại các điểm: sân ngã ba Khuổi Nặm, sân kè số II, bãi đỗ xe Nà Nhình, quy hoạch bố trí các ki ốt bán hàng tại khu vực bãi đỗ xe khu di tích lịch sử Kim Đồng; khu vực ngã tư Đôn Chương.

Khu dịch vụ du lịch tại Nà Nhình (khu nhà tròn), với diện tích hơn 8ha trước đây đã được đầu tư một số hạng mục như: nhà điều hành, sân khấu, đường dạo, nhà chòi đã xuống cấp và chưa sử dụng. Đối với khu vực này, cần tiếp tục mở rộng ra khu vực đối diện bãi đỗ xe Nà Nhình để tạo không gian khép kín, phục vụ hoạt động kinh doanh dịch vụ du lịch, đồng thời, mời một số nhà đầu tư là tổ chức, cá nhân có kinh nghiệm kinh doanh trong lĩnh vực khai thác đầu tư du lịch dịch vụ đầu tư xây dựng các hạng mục như: nhà nghỉ, khách sạn, nhà hàng, khu bán hàng lưu niệm, khu giao lưu văn hoá, khu giao lưu ẩm thực, khu vui chơi giải trí, khu nghỉ dưỡng, khu tắm suối, bể bơi, sân quần vợt...

Đối với các điểm hoạt động kinh doanh ngành ảnh, cần bố trí phân khu và thành lập các tổ chụp ảnh, in ảnh; các thợ chụp ảnh phải được tập huấn, hướng dẫn chụp ảnh, đeo thẻ và mặc đồng phục theo quy định.

5. Tăng cường đào tạo nguồn nhân lực phục vụ công tác đón tiếp khách:

Nguồn nhân lực phục vụ công tác đón tiếp khách du lịch rất quan trọng, cần quan tâm đào tạo để có một đội ngũ chuyên nghiệp và năng động. Lực lượng phục vụ gồm các tổ lái xe điện, kinh doanh dịch vụ, phục vụ, bảo vệ, bán vé, làm vệ sinh môi trường và hướng dẫn thuyết minh.

Cần tuyển dụng và chuẩn hoá đội ngũ cán bộ làm công tác thuyết minh, tuyên truyền, trong đó có cả thuyết minh tiếng nước ngoài, trước mắt là tiếng Trung Quốc và tiếng Anh. Theo đó, bộ phận thuyết minh, tuyên truyền cần khoảng 15 người, nên mặc trang phục dân tộc, được bố trí đón tiếp, đăng ký tham quan cho khách du lịch hợp lý, nhằm sớm hoàn thành mục tiêu đưa khu du lịch Pác Bó trở thành điểm du lịch quốc gia vào năm 2020.

6. Tích cực quảng bá và xúc tiến du lịch:

Cần sớm triển khai các phương án quảng bá, xúc tiến du lịch để giới thiệu về những giá trị lịch sử tại Pác Bó, cùng các sản phẩm du lịch đặc sắc tới đông đảo người dân trong và ngoài nước; quảng bá về tiềm năng du lịch thông qua các bài viết, nghiên cứu, giới thiệu về du lịch Pác Bó đăng tải trên các phương tiện thông tin đại chúng, như đài truyền hình, báo, đài, web... Bên cạnh đó, cần sớm tổ chức viết bài giới thiệu về du lịch Pác Bó in thành sách, tờ gấp, CD, DVD để làm quà lưu niệm, quà tặng phục vụ khách du lịch trong và ngoài nước; kết hợp với các công ty du lịch trong và ngoài nước mở các buổi tọa đàm giới thiệu về khu di tích quốc gia đặc biệt Pác Bó; tổ chức kết nối tour du lịch từ các thành phố Hà Nội, Hồ Chí Minh và các thành phố lớn khác đến tham quan; thành lập website giới thiệu về khu di tích quốc gia đặc biệt Pác Bó, giới thiệu về giá trị lịch sử - văn hoá, cơ cấu tổ chức cán bộ, quy trình đón tiếp khách tham quan, giới thiệu về các dịch vụ du lịch và các hoạt động văn hoá khác tại khu di tích cũng như vùng đồng bào có hoạt động du lịch lân cận.

Với lợi thế và tiềm năng sẵn có, cùng những chính sách đầu tư phát triển đúng đắn, hi vọng, du lịch văn hóa Pác Bó sẽ ngày càng khởi sắc hơn, đáp ứng được nhu cầu hưởng thụ và trải nghiệm văn hóa của du khách trong và ngoài nước, đóng góp tích cực cho sự phát triển kinh tế - xã hội của địa phương, của Cao Bằng và của cả nước./

Đ.V.M

(Ngày nhận bài: 31/11/2016; ngày phản biện đánh giá: 25/12/2016; ngày duyệt đăng bài: 03/01/2017).